

МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЛЯ 1-ГО КЛАСУ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

1

**ТИЖДЕНЬ 6
ТЕМА ТИЖНЯ:
«Я І МОЯ
БАТЬКІВЩИНА»**

Рецензенти:

Назаренко Г. А., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник проректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»,

Чепурна Н. М., кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Іванова О. С., учитель початкових класів середньої загальноосвітньої школи № 91 м. Львова, голова методичного об'єднання вчителів початкових класів

Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена в будь-якому вигляді та будь-якими засобами без попередньої згоди

Модельна навчальна програма для першого класу та навчально-методичні матеріали // Авторський колектив під керівництвом Шияна Р. Б. – 2017 р.

Зміст

Пояснювальна записка	5
Ідейні засади	5
Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання	8
Завдання шостого тижня	8
Очікувані результати шостого тижня	8
Освітні галузі та очікувані результати учіння	9

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

Що таке Батьківщина?	12
Узагальнена таблиця: приклади навчальної діяльності. Очікувані результати учіння. Індекс конкретного очікуваного результату	14
Ранкове коло «Де я проживаю?»	14
Продовження речення «Батьківщина – це ... ».	15
Виконання «паспорта» України за спільно обговореним бланком із використанням заготовлених ілюстративних матеріалів. Презентація результатів групової роботи: «Що я розкажу про Україну?»	16
Виконання «паспорта» України з геометричних фігур різної конфігурації.	19
Чому батьки і Батьківщина – схожі (споріднені) слова?	21
Узагальнена таблиця: приклади навчальної діяльності Очікувані результати учіння. Індекс конкретного очікуваного результату.	21
Ранкове коло «Хто живе в моїй родині?»	23
Обговорення фрагмента казки Ігоря Січовика «Киця-трудівниця»	23
Оформлення власного куточка в класі «Моя група підтримки» з вивішуванням фотографій членів сім'ї	24
Дослідження слів «батьки» і «Батьківщина»	25
Розгадування мовно-математичного ребуса	25
Слухання та виконання пісні Тіни Кароль та Миколи Бровченка «Україна – це ти»	27
Якими рисами я маю володіти, щоб стати комусь захисником / захисницею? (до Дня захисника України 14 жовтня)	28
Узагальнена таблиця: приклади навчальної діяльності Очікувані результати учіння. Індекс конкретного очікуваного результату.	28
Ранкове коло «Яке свято ми святкуватимемо незабаром?» / «Що кожен би хотів побажати захисникам України»	

Коротка історія свята	30
Спільне пригадування казок, де йдеться про героїв-захисників.	
Коротка бесіда «Чому ці герої нам подобаються?»	31
Розповідь учителя про українських воїнів – наших захисників (із використанням фотографій воїнів чоловіків і жінок та відеороликів).	32
Створення «візуального словника». Підбір відповідних слів, які характеризують «захисника», «захисницю», «військо»	35
Лічба. Скільки слів (означень) підібрано до слів «захисник», «захисниця»?	35
Створення вітальної листівки захисникові або захисниці України (письмо з використанням графічних символів, літер, малюнків, піктограм)	35
Бесіда в малих групах «Чи траплялося тобі стати на захист слабшого? / Чи траплялося тобі зустріти того, хто тебе захистив /-ла у важкій ситуації?	
Представлення в малих групах	36
Рефлексія	41
Рухлива заминка «Знайди чотири (три, два) предмети»	41

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Додаток 1.	43
Додаток 2.	44
Додаток 3.	45
Додаток 4.	47

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

матеріали для дітей

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Шановні колеги!

Перед Вами **Модельна навчальна програма для 1-го класу**, а також навчально-методичні матеріали до неї, які Ви ласкаво погодилися пілотувати в рамках **проекту «Нова українська школа»**. Від наших спільних зусиль залежатиме, наскільки полюблять Нову українську школу діти, оцінять її батьки, наскільки зросте якість початкової освіти в Україні.

Модельна навчальна програма для 1-го класу, а також навчально-методичні матеріали до неї створені на основі проекту **Державного стандарту початкової загальної освіти**, вони відповідають меті та ідейним засадам цього документу й реалізують загальні та конкретні очікувані результати, окреслені в ньому. Зокрема:

Метою початкової освіти є гармонійний розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування загальнолюдських цінностей, підтримка життєвого оптимізму, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Ідейні засади:

<i>Презумпція талановитості дитини</i>	Забезпечення рівного доступу до освіти, заборона будь-яких форм дискримінації
<i>Цінність дитинства</i>	Відповідність освітніх вимог віковим особливостям дитини, визнання прав дитини на навчання через діяльність, зокрема і гру
<i>Радість пізнання</i>	Організація пізнавального процесу, яка приносить радість дитині, широке використання в освітньому процесі дослідницької та проектної діяльності
<i>Розвиток особистості</i>	Замість «навченої безпорадності» – плекання самостійності та незалежного мислення. Підтримка з боку вчителя/вчительки розвине у дітей самоповагу та впевненість у собі
<i>Здоров'я</i>	Формування здорового способу життя і створення умов для фізичного й психоемоційного розвитку, що надзвичайно важливо для дітей молодшого шкільного віку
<i>Безпека</i>	Створення атмосфери довіри і взаємоповаги. Перетворення школи на безпечне місце, де немає насильства і цькування

1. Модельну навчальну програму сконструйовано на основі *потижневого планування* освітнього процесу з окресленням теми тижня й очікуваних результатів за галузями, які вчитель / вчителька реалізовуватиме впродовж тижня.

Більшість цих результатів має стратегічний характер, що й зумовлює їх повторюваність впродовж першого циклу навчання (1-2 класи) для формування вмінь і поглиблення знань учнів.

2. Модельну навчальну програму розроблено на основі *проблемно-пошукового підходу*.

У рамках тижня окреслено ті проблеми /дослідницькі чи проблемні запитання, які стануть основою інтеграції та стрижнем освітнього процесу. На розсуд учителя/ учительки ці проблемні запитання можна розглядати впродовж одного дня або ж у разі освітніх потреб чи посиленого інтересу дітей – впродовж двох днів. Програма та навчально-методичні матеріали заохочують до того, щоб учитель/ учителька через спостереження й рефлексію з'ясував/ -ла очікування, потреби учнів і моделював інші проблемні запитання / ситуації, спираючись на ініціативу самих дітей.

Модельна навчальна програма містить завдання для педагога, які він ставить перед собою в рамках тижня, а також що мають знати і вміти учні (безвідносно до галузей) після розгляду проблемних запитань. В окремій таблиці подано очікувані результати тижня (за галузями).

Розгляд та опрацювання проблемних / дослідницьких проблем відбувається через орієнтовні види навчальної діяльності. Навпроти кожного виду діяльності подано, які очікувані результати можуть досягти учні, на чому має акцентувати увагу вчитель / вчителька під час реалізації цих завдань. За окресленим індексом ці результати можна легко співвіднести з конкретними очікуваними результатами, вміщеними у проекті Стандарту, позначати їх, щоб відстежувати системність досягнення цих результатів та правильно планувати освітній процес.

У таблицях запропоновано більше видів навчальної діяльності, ніж передбачено інтегрованим курсом «Я досліджую світ». Учитель/ учителька на свій розсуд частину цих завдань може перенести в рамки окремих предметів відповідно до основного змісту завдання (математика, навчання грамоти, мистецтво) або ж вилучити це завдання, змінити чи замінити його на більш відповідне.

Більшість орієнтовних видів навчальної діяльності відображає синергетичний підхід до освітнього процесу, коли виконання завдань із різних галузей, їх взаємопроникнення та переплетення підсилюють ефекти навчання.

3. Звідси, інтегрований підхід, відображений не тільки через специфічні «синергетичні» завдання, що моделюють життєві ситуації, з якими стикаються діти, а й через курс «Я досліджую світ».

Стрижнями інтегрованого підходу є теми тижня та проблемні / дослідницькі запитання, які варто розглядати з урахуванням схеми:

- математика (3 год. на тиждень окремо +1 год. інтегрована в курс «Я досліджую світ»);
- українська мова (5 год. на тиждень окремо +2 год. інтегровані в курс «Я досліджую світ»);
- іноземна мова, мистецтво, фізична культура – окремі предмети.

Педагог зможе поширювати розгляд теми тижня та проблемних запитань і на окремі предмети, якщо це дозволить зміст програми.

Кожен вид навчальної діяльності супроводжується докладним описом та орієнтовними навчально-методичними матеріалами для вчителів, призначеними заощадити час педагогові на пошуки. [Електронна версія цих матеріалів](#) допоможе збільшувати пропонувані ілюстрації, дописувати до них власні завдання, розмножувати матеріали для використання у класі. Багато запропонованих видів діяльності може бути розгорнуто до денного проекту.

Більшість навчально-методичних матеріалів ґрунтується на *конструюванні знань, а не на відтворенні*, що демонструє *партнерський підхід* до освітнього процесу, задекларований [Концепцією «Нова українська школа»](#).

Модельна навчальна програма та навчально-методичні матеріали колегіальний продукт, який постав улітку 2017 року у співпраці фахівців з усіх регіонів України. Ми вдячні за це всім нашим укладачам: учительським спільнотам пілотних шкіл, тренерам з усіх областей України, авторам проекту Державного стандарту початкової освіти, методистам. Пропоновані документи мають багато переваг, однак вони далекі від досконалості. Тому ми сподіваємося, що Ваше залучення до проекту – участь у пілотуванні цих матеріалів і їх творення, допоможуть зробити наш спільний продукт якіснішим.

Тиждень 6

ТЕМА ТИЖНЯ «Я і моя Батьківщина»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що таке Батьківщина?
- Чому батьки і Батьківщина – схожі (споріднені) слова?
- Якими якостями я маю володіти, щоб стати комусь захисником / захисницею? (до Дня захисника України).

Завдання шостого тижня (для вчителя):

- навчати учнів мислити поза стереотипами дорослих;
- допомагати дітям усвідомлювати себе і свою родину як частину Батьківщини;
- виховувати повагу до українських воїнів – захисників України;
- виховувати шанобливе ставлення до державних символів України, української історії.

Очікувані результати шостого тижня

На кінець тижня учні

знатимуть:

- що таке мала батьківщина і Батьківщина – велика Україна;
- державні символи України;
- що українські воїни-герої захищають Україну;
- чому потрібно захищати тих, хто потребує допомоги, і самим звертатися по допомогу в разі потреби

вмітимуть:

- розповідати про свою родину, Батьківщину;
- розпізнавати державні символи України, тлумачити їх походження;
- співати гімн України, інші пісні про Україну;
- пояснювати, чому батьки і Батьківщина – споріднені слова;
- характеризувати захисника / захисницю України, підбираючи відповідні означення (без уживання цього терміна);
- висловлювати власну думку (зокрема й письмово, за допомогою малюнквого письма) стосовно малої і великої Батьківщини, ставити запитання й відповідати на них;
- створювати вироби / художні твори на тему родини, Батьківщини, захисників України.

№ п/п	Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
1.	Мовно-літературна	<p style="text-align: center;">ВЗАЄМОДІЄМО УСНО</p> <p>З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі</p> <p>Сприймає монологічне висловлювання (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось / кимось)</p> <p>Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання</p> <p>Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого чи побаченого</p> <p>Представляє інформацію за допомогою ілюстрації</p> <p>Вступає у діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення</p> <p>Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному</p> <p>Переповідає події із власного життя</p> <p>Уживає форму звертання, ввічливі слова</p> <p>Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику</p> <p style="text-align: center;">ЧИТАЄМО</p> <p>Досліджує особливості казки, порівнює фантастичні події і реальні</p> <p>Розповідає про вчинки улюблених персонажів</p> <p>Прогнозує орієнтовний зміст тексту за ілюстраціями на обкладинці книжки</p> <p>Ставить запитання за змістом тексту для уточнення свого розуміння</p> <p>Знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їх значення, виходячи з контексту</p> <p>Пояснює, чому щось у творі подобається, а щось ні</p> <p>Пов'язує текст із власним досвідом, навколишнім світом та із раніше прочитаними текстами</p> <p style="text-align: center;">ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО</p> <p>Записує елементарні повідомлення за допомогою умовних позначок для слів – назв предметів, дій, ознак</p> <p>Підписує друкованими літерами своє ім'я та прізвище, назву на власних малюнках, на роботі, виконаній спільно в групі</p> <p>Називає у словах відомі букви</p> <p>Відтворює графічні знаки за зразком</p> <p style="text-align: center;">ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА</p> <p>Створює прості медіапродукти – святкову листівку воїнові, враховує мету й аудиторію</p>

	<p>Висловлює свої думки і почуття з приводу мультфільму, фотографій</p> <p>Висловлює думку про те, що таке Батьківщина з використанням медіатексту</p> <p style="text-align: center;">ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ</p> <p>Досліджує споріднені слова «батьки – Батьківщина»</p> <p>Досліджує виражальні можливості прикметника (без називання термінів)</p>
<p>2. Математична</p>	<p style="text-align: center;">ЛІЧБА</p> <p>Лічить за правилами лічби об'єкти навколишнього світу (розташовані послідовно, хаотично)</p> <p>Співвідносить кількість елементів у групі з відповідним числом і навпаки</p> <p>Утворює рівності на основі складу чисел 2–4</p> <p>Порівнює об'єкти навколишнього світу за однією ознакою</p> <p>Класифікує об'єкти навколишнього світу за однією або декількома ознаками</p> <p style="text-align: center;">ЧИСЛА, ДІЇ З ЧИСЛАМИ</p> <p>Читає і записує числа (1–4) – словами і цифрами</p> <p>Утворює числа 2–4 прилічуванням одиниці до попереднього і відлічуванням одиниці від наступного до нього числа</p> <p>Порівнює числа в межах 4, використовуючи знаки $>$, $<$, $=$</p> <p>Співвідносить кількість елементів у групі об'єктів навколишнього середовища з відповідним числом і навпаки</p> <p>Співвідносить цифру з її зображенням</p> <p>Утворює рівності на основі знання про склад чисел 2–4</p> <p style="text-align: center;">ВИМІРЮВАННЯ ВЕЛИЧИН</p> <p style="text-align: center;">ПРОСТОРОВІ ВІДНОШЕННЯ, ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ</p> <p>Розпізнає геометричні фігури – чотирикутник, трикутник, квадрат</p> <p>Конструює об'єкт із запропонованих геометричних фігур</p> <p style="text-align: center;">РОБОТА З ДАНИМИ</p>
<p>3. Природнича</p>	<p>Називає місцевість, у якій проживає, вказує адресу проживання</p> <p>Запитує, щоб довідатися більше</p> <p>Добирає з допомогою вчительки відомості / дані з різних джерел інформації</p>
<p>4. Технологічна</p>	<p>Планує послідовність технологічних операцій (робота з папером) з допомогою дорослих</p> <p>Виготовляє виріб із застосуванням знайомих технологічних операцій (колаж, «паспорт» України, куточок «Моя група підтримки»)</p>
<p>5. Соціальна і здоров'язбережна</p>	<p>Взаємодіє з однокласниками</p> <p>Підтримує та приймає інших</p> <p>Пояснює, куди і як звернутися з повідомленням про підозрілі знахідки, вибухонебезпечні предмети</p> <p>Визначає коло осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки</p> <p>Розпізнає вияви неповаги та приниження</p> <p>Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри</p>

6. Громадянська та історична	Знаходить (у художніх творах, життєписах історичних осіб і розповідях сучасників) приклади патріотизму і людяності Долучається до підтримання шкільних традицій Описує історію свята Покрови Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них Описує українські національні традиції Долучається до народних традицій Пояснює, до кого можна звернутися по допомогу, якщо когось ображають або принижують Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку Представляє загальні відомості про Україну Придумує назву презентації про Україну
7. Мистецька	Слухає музичні твори про Україну, висловлює свої враження, уподобання Співає дитячі пісні, гімн України Малює графічними матеріалами (олівцями, фломастерами, крейдою тощо) Презентує результати власної творчості перед однолітками
8. Фізкультурна	Бере участь у рухливих іграх

Що таке Батьківщина?

№ п/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння	Індекс конкретного очікуваного результату
1.	Ранкова зустріч «Де я проживаю?»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Сприймає усну інформацію, доречно реагує на усні репліки вчителя й однокласників. ▪ Уживає форму звертання, ввічливі слова. ▪ Називає місцевість, у якій проживає, вказує адресу проживання 	<p>2 МОВ 1.1-1</p> <p>2 МОВ 1.8-2</p> <p>2 ПРО 3.2-1</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Продовження речення «Батьківщина – це ...» з використанням ілюстративного матеріалу (листівок, фотографій, малюнків). ▪ Лічба обраного ілюстративного матеріалу. ▪ Класифікація обраного матеріалу в малих групах (символи – краєвиди – люди; фотографії – малюнки тощо). ▪ Повторення числового ряду 1–4. ▪ Співвіднесення кількості елементів із числом 4 і навпаки. Утворення рівності на основі складу чисел 2–4 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Висловлює думку про те, що таке Батьківщина з використанням медіатексту. ▪ Представляє інформацію за допомогою ілюстрації. ▪ Лічить об'єкти навколишнього світу. ▪ Класифікує об'єкти навколишнього світу за певною ознакою. ▪ Співвідносить кількість елементів у групі з відповідним числом і навпаки. ▪ Утворює рівності на основі складу чисел 2–4. ▪ Взаємодіє з однокласниками. 	<p>2 МОВ 1.5-1</p> <p>2 МОВ 1.5-4]</p> <p>2 МОВ 2.6-2</p> <p>2 МАО 3.1-1</p> <p>2 МАО 3.1-5</p> <p>2 МАО 2.1-3</p> <p>2 МАО 2.1-2</p> <p>2 СЗО 4.4-6</p>
3.	Обговорення бланку «паспорта» України (День народження / День Незалежності, герб, прапор, гімн) із використанням заготовлених ілюстративних матеріалів	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Висловлює свої думки і почуття з приводу побаченого / почутого. ▪ Вступає у діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. ▪ Уживає відповідну до 	<p>2 МОВ 1.8-1</p> <p>2 МОВ 1.6-1</p> <p>2 МОВ 1.1-2</p>

		<p>ситуації спілкування (тематика тижня) лексику.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Представляє загальні відомості про Україну. ▪ Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них. 	<p>2 ГІО 4.1-1</p> <p>2 ГІО 8.3-4</p>
4.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Виконання «паспорта» України з геометричних фігур різної конфігурації. ▪ Відтворення графічних символів і слів за зразком. ▪ Презентація результатів групової роботи. ▪ Рефлексія 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Відтворює графічні символи і слова за зразком. ▪ Конструює об'єкт із запропонованих геометричних фігур. ▪ Лічить об'єкти навколишнього світу до 10. ▪ Порівнює числа у межах 4. ▪ Добирає з допомогою вчительки відомості/дані з різних джерел інформації. ▪ Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. ▪ Планує послідовність технологічних операцій (робота з папером). ▪ Виготовляє виріб із застосуванням відомих йому технологічних операцій (використання паперу). ▪ Висловлює свою думку про те, що дізнався /-лася у школі 	<p>2 МОВ 3.1-3</p> <p>2 МАО 4.2-1</p> <p>2 МАО 4.2-2</p> <p>2 МАО 3.1-1</p> <p>2 МАО 3.1-5 2 ПРО 4.2-4</p> <p>2 СЗО 4.4-6</p> <p>2 ТЕО 1.1-2</p> <p>2 ТЕО 4.1-2</p> <p>2 МОВ 1.5-1</p>

Що таке Батьківщина?

1. Ранкове коло «Де я проживаю?»

Привітайтеся з учнями. Попросіть їх «ланцюжком» розповісти, де вони проживають.

Ви можете для прикладу запропонувати модель власної відповіді (напр., «Я проживаю в Україні, у місті Сокалі, на вулиці Шевченка, 60), подати «казкову» модель, представивши театрального персонажа, напр., ляльку лелеки¹ («Я – Лелека, живу у гнізді на стовпі, що біля лісу / біля річки») чи дочекатися відповідей учнів, які вони сформулюють самостійно без запропонованого зразка.

Важливо створити приємну і доброзичливу атмосферу початку дня, вислухати кожну дитину, навіть ту, яка, розгубившись, не пам'ятатиме місця свого проживання (тоді на допомогу їй прийде вже згаданий Лелека й підкаже) і зробити висновок про те, що власний дім – найрідніший і найзатишніший, бо з ним у нас пов'язані теплі моменти нашого життя.

Доречно буде розповісти віршик, який стане гаслом дня:

*Різні в світі є країни,
Гарні є і є багаті,
Та найкраще – в Україні,
Бо найкраще – в рідній хаті.*

Або ж:

Літака ститав Лелека:

– Ти куди летиш?

– Далеко:

В Україну, рідний край!

То, будь ласка, помахай

Над моїм малим гніздом

Хоч однесеньким крилом!

(Ігор Січовик)

Або ж:

¹ Як скласти Лелеку (метод орігамі), див. наприкінці тексту (див. Додаток 4).

Чорногуз-лелека
Прилетів здалека,
Сів на вершок хати
Давай клетотати;
Давай клетотати,
Рідний край вітати.
(Іванна Блажкевич)

До цього віршика варто повертатися упродовж дня кілька разів, щоб діти запам'ятали його.

А ще можна пригадати дітям народне прислів'я, яке часто говорять їхні бабусі й дідусі:

«Всюди добре, а вдома – найліпше».

Запитайте дітей, що таке «Батьківщина», «мала батьківщина».

Якщо правильної відповіді не прозвучить, пообіцяйте, що учні обов'язково дізнаються про це впродовж дня.

2. Продовження речення «Батьківщина – це ... »

1. Підготуйте *навчальні ресурси*: малюнки чи фотографії краєвидів, визначних постатей або невідомих людей, ілюстрації символів України (калина, Тризуб, козак тощо, три-чотири ілюстрації на особу).
2. Об'єднайте дітей у групи по 4 особи. Покладіть на стіл кошик / коробку з різними ілюстраціями, пов'язаними з поняттям «Батьківщина». Попросіть, щоби діти обрали з кошика по кілька ілюстрацій, які їм до вподоби.
3. На допомогу знову покличте Лелеку. Він обере, наприклад, краєвид гір і скаже:

«Для мене Батьківщина – це гори і сонце, що сідає за гори. А для тебе, Марійко?»

«Для мене Батьківщина – це річка Буг і цей зелений берег, куди я ходжу гуляти з батьками». А для тебе, Максиме?

«Для мене Батьківщина – це Тарас Шевченко, український поет».

«Для мене Батьківщина – це синьо-жовтий прапор».

Учні висловлюватимуть свої погляди у малих групах, Ви ж поспостерігайте, чи інші діти їх слухають, дотримуються черги для висловлення своєї думки тощо.

Дозвольте дітям експериментувати з ілюстраціями й обирати навіть ті, які, на Ваш погляд, мало пов'язані з Батьківщиною (*котик Мурчик чи яблука в кошику*). Цінність цієї гри в поданні широкої палітри асоціацій, пов'язаних із Батьківщиною, та у взаємонавчанні. *Зрештою, повага до думки дітей – теж важлива річ цієї гри.*

1. Попросіть кожну дитину полічити ті картки, які вона обрала, й позначити цифрою кількість карток.
Запропонуйте об'єднатися в пари й полічити спільні для пари картки, підшукавши відповідну цифру на позначення кількості. Нехай діти з'ясують, у кого рівна кількість карток.
2. Попросіть учнів полічити картки, що є в малих групах, та покласифікувати ілюстрації на фотографії і малюнки; люди – краєвиди тощо. Дайте завдання спільно порахувати кількість таких ілюстрацій. Не обмежуйтеся числом «4», нехай ті діти, які вміють рахувати, допоможуть тим, які поки що рахують до чотирьох.
3. Підсумуйте, що наша Батьківщина – це Україна. Це рідний дім для всіх, хто вважає себе громадянами України.

Запропонуйте дітям виконати таке завдання:

Послухай уважно вірш, знайди у ньому число, познач його цифрою

Мати – Україна

*Перше наше слово з нами повсякчас,
Мати-Україно, ти одна у нас!
Ниви і діброви, і садів окрас –
Рідна мати Батьківщино,
Ти ж одна у нас!*

Відгадай загадку. Знайди слово, що називає число.

У світі одна, всім потрібна вона. (Батьківщина)

3. Виконання «паспорта» України за спільно обговореним бланком із використанням заготовлених ілюстративних матеріалів. Презентація результатів групової роботи: «Що я розкажу про Україну?»

Заохотьте дітей до того, щоби створити «паспорт держави Україна», аби можна було розказати іншим про нашу Батьківщину. Попросіть учнів пригадати завдання, коли вони робили для себе «учнівський квиток». Запитайте, чи бачили вони паспорти своїх дорослих родичів, можливо, власні закордонні паспорти. Які рубрики там важливі?

Розпочніть розмову про те, що можна було б помістити на паспорт України.

Вислухайте думки дітей, намагайтеся їх врахувати.

Серед важливих паспортних рубрик мали б бути такі:

- 1. День народження / День Незалежності:**
- 2. Герб:**
- 3. Прапор:**

4. Столиця України: 5. Гімн:

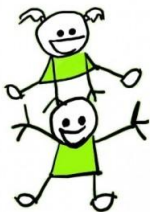
1. Дізнайтеся у дітей, чи знають вони, коли День народження святкує незалежна держава Україна? Запитайте, що традиційного відбувається цього дня у столиці України, у всіх українських містах і селах. Запишіть на дошці цей день.
2. Покажіть дітям герб України, запитайте, чи вони знають, що це таке.

Розкажіть про історію нашого герба.

З найдавніших часів Тризуб шанують українці як магічний знак, що оберігає від злих духів. Це зображення, що його знаходять науковці на давніх монетах, печатках, посуді, цеглі, настінних розписах, має майже два тисячоліття.

Учені ще досі сперечаються, що означає наш тризуб. Одним він нагадує сокола, що витає в небі, інші бачать у ньому якір, ще інші – символ триєдиного світу. Українці – наші сучасники, бачать у тризубі зашифроване слово ВОЛЯ (покажіть це слово на тризубі).

А що бачиш у нашому гербі ти?

Матеріали для дітей.

Додаток 1

3. Запитайте у дітей, чи знають вони, який вигляд має наш прапор, що він означає і що він теж має давню історію. Для підказки можна прочитати дітям віршик і запитати, про що він:

*Небеса блакитні сяють з глибини,
А пшеничні й житні мерехтять лани.
Образ цей не зблідне, хоч минуть жнива,
Це знамено рідне – золото й синева.
Прапор наш, як літо, в сонці майорить,
По долині жито, по горі блакить.*

Підготуйте розповідь про наш прапор приблизно такого змісту:

Наш прапор – синьо-жовтий. У народі пояснюють, що синій колір символізує небо, а жовтий – пшеничне колосся. Жовтий і синій кольори використовували здавна на гербах князів Київської Русі. Синьо-жовті хоругви мали наші лицарі-козаки.

Сто років тому під синьо-жовтим стягом українці боролися за Українську Народну Республіку. За радянських часів до проголошення незалежної України синьо-жовтий стяг був заборонений, за значок із синьо-жовтим прапором можна було потрапити до в'язниці.

Із цим прапором боролися за незалежність України, тому він став державним символом, який шанують українці. Тепер у незалежній Україні існує гарна традиція – на День Незалежності прикрашати свої домівки українським синьо-жовтим прапором.

Обов'язково з'ясуйте з дітьми значення незрозумілих слів, поясніть, що прапор, знамено, стяг, хоругва позначають те саме, тому це слова із близьким значенням.

4. Запитайте в учнів, чи знають вони, яке місто є столицею України?

Запишіть слово «К И Ї В» друкованими літерами.

Запитайте в учнів, хто вже побував у Києві? Хто планує це зробити?

Пообіцяйте дітям, що принаймні уявну мандрівку до Києва вони обов'язково матимуть навесні, у травні.

5. Повідомте учням, що кожна держава має свою урочисту пісню, яка є символом незалежності. Ця пісня називається гімном. Гімн надихає до боротьби, допомагає людям об'єднуватися. Запитайте, чи діти знають, яка пісня є гімном України?

Повідомте, що сьогодні ми навчимося співати гімн України, бо для цього треба знати не тільки слова і музику, а й розуміти, що ця пісня – особлива, тому її треба слухати стоячи, а ще можна тримати руку на серці. Цей гімн ми будемо співати разом з учнями першого класу Дружківської школи.

Увімкніть відео за посиланням, перегляньте його і спробуйте вивчити перший куплет гімну України із приспівом, співаючи разом із першокласниками Донбасу. Див. відео за посиланням: <http://www.president.gov.ua/news/same-z-takih-ditej-virostayut-spravzhni-ukrayinci-prezident-42950>

4. Виконання «паспорта» України з геометричних фігур різної конфігурації

Підготуйте навчальні ресурси для кожного учня: аркуш А4, що стане основою паспорта, паперові прямокутники синього і жовтого кольору, з яких можна скласти прапор і наклеїти на паспорт, круг, на якому зображено тризуб, квадрат, на якому зображено карту України, трикутники із гронами калини для оздоблення «паспорта».

19

1. Запропонуйте кожній дитині «Паспорт України». Попросіть скласти навпіл аркуш А4 (це буде бланком «паспорта») і на титульній сторінці цієї «книжечки» переписати з дошки слово УКРАЇНА.
2. Разом з'ясуйте, які фігури із запропонованих діти знають, а які – ні. Повторіть ті фігури, які дітям менш відомі.

Попросіть відкрити «книжечку», наклеїти, де потрібно, герб, прапор, калину для оздоби, а де потрібно списати текст із дошки.

День народження / День Незалежності: **24 серпня**

Герб: (наклеїти)

Прапор: (наклеїти)

Столиця України: **КИЇВ**

Гімн: «**Ще не вмерла України**»

Проведіть рефлексію з учнями. *Запитайте:*

1. *Що ви зобразили на «паспорті»?*
2. *Чому ці символи називають державними?*
3. *Які геометричні фігури ви використали?*
4. *Скільки геометричних фігур ви використали, які фігури залишилися зайвими?*
5. *Чи ви обмінювалися потрібними геометричними фігурами? Якщо так, то ви молодці, якщо ні, то наступного разу зможете це робити.*
6. *То що ж таке Батьківщина і мала батьківщина?*

Попросіть дітей продемонструвати виконану роботу, похвалитися нею перед однокласниками (у парах / групах чи перед усім класом).

Підсумуйте відповіді дітей про те, що мала батьківщина – це рідний дім, місто чи село, де ми проводимо дитинство, виростаємо і навчаємося, це наші

рідні і друзі, це те, місце, куди ми будемо завжди повертатися. Україна – це наша велика Батьківщина, країна, у якій ми живемо.

Матеріали для дітей.

Додаток 2

На закінчення попросіть дітей з'єднати цифру зі словом, попередньо одягнувши цифри в українські барви. Яка цифра позначає найбільше число? Яка цифра позначає число, більше за 2, але менше за 4?

20

чотири

Т Р И

О Д И Н

два

три

ч о т и р и

Один

Д В А

Чому батьки і Батьківщина – схожі (споріднені) слова?

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння	Індекс конкретного очікуваного результату
1.	Ранкове коло «Хто живе в моїй родині?»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ З увагою сприймає усні репліки вчителя / вчительки й однокласників (вітання, запитання, прохання). ▪ Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання. ▪ Приймає інших. ▪ Запитує, щоб довідатися більше 	<p>2 МОВ 1.1-1</p> <p>2 МОВ 1.2-1</p> <p>2 СЗО 1.2-2</p> <p>2 ПРО 4.2-1</p>
2.	Обговорення віршованої казки «Киця-трудівниця» Ігоря Січовика. Лічба членів родини Киці	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Пояснює, чому щось у творі подобається, а щось – ні. ▪ Пов’язує текст із власним досвідом, навколишнім світом та із раніше прочитаними текстами. ▪ Лічить за правилами лічби. ▪ Співвідносить кількість елементів у групі з відповідним числом і навпаки 	<p>2 МОВ 2.5-1</p> <p>2 МОВ 2.5-2</p> <p>2 МАО 3.1-1</p> <p>2 МАО 2.1-3</p>
3.	Оформлення власного куточка в класі «Моя група підтримки» з вивішуванням фотографій членів сім’ї. Обмін враженнями «Хто зображений на фотографії». Підписування власного куточка, родичів, що зображені на ньому. Лічба фотографій членів родини, позначення кількості членів «групи підтримки».	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Створює колаж із фотографій своєї родини. ▪ Малює олівцями. ▪ Розповідає про членів родини, чиї фотографії прикрашають клас. ▪ Пише самостійно або відтворює графічні знаки за зразком. ▪ Називає в словах відомі букви. ▪ Лічить об’єкти навколишнього світу. ▪ Співвідносить кількість елементів у групі з відповідним числом і 	<p>2 ТЕО 1.1-2</p> <p>2 ТЕО 4.1-2</p> <p>2 МИО 1.1-5</p> <p>2 МОВ 1.6-3</p> <p>2 МОВ 3.1-1</p> <p>2 МОВ 4.1-3</p> <p>2 МАО 3.1-1</p> <p>2 МАО 2.1-3</p>

	Презентування власного твору	навпаки. ▪ Презентує власний твір	2 МИО 3.2-1
4.	Дослідження слів «батьки» і «батьківщина». Запитання до учнів про те, чому батьки і Батьківщина – схожі слова? Обговорення. Пояснення вчителя, пошук аналогічних, наперед підготовлених словотвірних пар	▪ Досліджує споріднені слова. ▪ Творить споріднені слова	2 МОВ 4.1-9
5.	Розгадування мовно-математичного ребуса	▪ Лічить об'єкти навколишнього світу. ▪ Співвідносить кількість елементів у групі з відповідним числом і навпаки. ▪ Пише самостійно або відтворює графічні знаки за зразком	2 МАО 3.1-1 2 МАО 2.1-3 2 МОВ 3.1-1
6.	Слухання та виконання пісні Тіни Кароль та Миколи Бровченка «Україна – це ти». Рефлексія	▪ Сприймає простий аудіотекст, ділиться своїми почуттями і емоціями від прослуханого. ▪ Співає пісні	2 МОВ 1.4-4 2 МИО 3.2-1

Чому батьки і Батьківщина – схожі (споріднені) слова?

1. Ранкове коло «Хто живе в моїй родині?»

Привітайтеся з дітьми й повідомте їм, що сьогодні вони зможуть більше porozмовляти по свої сім'ї, бо Батьківщина починається з рідного порога, від родини та найближчих людей.

Запропонуйте дітям розповісти, хто живе у їхніх родинях. Нагороджуйте кожне повідомлення оплесками².

Розкажіть, що сьогодні ми будемо з'ясовувати, чому батьки і Батьківщина – схожі слова.

2. Обговорення фрагмента казочки Ігоря Січовика «Киця-трудівниця»³

Навчальні ресурси: підготований заздалегідь «Куточок підтримки Киці-трудівниці» з вирізаними фотографіями чи малюнками котиків (див. фрагмент казки).

Прочитайте дітям фрагмент казочки у віршах:

У зеленому садочку,
На високому горбочку
Жила собі киця,
Киця-трудівниця.
Мала хатку чепурненьку,
Двійко діток, стару неньку
Й господарство невелике –
Курку, гуску та індику.
В Киці клопотів багато:
Треба всіх нагодувати
Ще й водою напоїти
Та полити сад і квіти.

Обговоріть фрагмент казочки, поставивши дітям кілька запитань:

- Що би вони хотіли дізнатися у Киці-трудівниці, якби вона завітала в гості?
- Чи подобається Киця і чому?
- Скільки в Киці було родичів? Скільки членів налічувала її сім'я?

² У разі, коли сім'я дитини складається з невеликої кількості осіб, можна запропонувати перелічувати друзів та близьких людей, так щоб дитина обов'язково відчувала, що за її плечима стоять ті, кому вона довіряє.

³ Усю казочку див. за цим посиланням: <http://www.malecha.org.ua/forum/index.php?showtopic=3874>. Якщо учителька має більше часу, то може обрати для обговорення більший фрагмент тексту.

- Яку господарку мала Киця? Скільки птиці було в господарстві Киці-трудівниці?

Покажіть підготований Вами заздалегідь «Куточок Киці-трудівниці», де зображена її сім'я – двійко діточок і стара ненька.

Перейдіть до наступного виду діяльності – оформлення учнівських куточків у класі.

3. Оформлення власного куточка в класі «Моя група підтримки» з вивішуванням фотографій членів сім'ї

24

Підготуйте заздалегідь *навчальні ресурси*: «Куточок підтримки Киці-трудівниці» з вирізаними фотографіями чи малюнками котиків (див. фрагмент казки), принесені дітьми з дому фотографії їхніх рідних і близьких (або малюнки, якщо батьки не погоджуються на вивішування фотографій).

1. Поясніть учням, що наше завдання – створити групу підтримки для себе, щоб у хвилини смутку, самотності, сумнівів чи непевності у класі можна було підвести очі до знайомих облич і знайти в їхніх очах підтримку. Тому такий сам «Куточок», який є у «Киці-трудівниці», кожен зможе створити самостійно, і він висітиме у класі до кінця навчального року. Якщо деякі діти не матимуть фотографій, то вийти із ситуації допоможуть малюнки, на яких зображені тато, мама, сестричка чи братик. Після закінчення роботи дайте дітям час, щоб у парах обмінятися враженнями, кого вони помістили у свій «Куточок» / групу підтримки і чому.
2. Попросіть учнів підписати всіх родичів чи друзів, розміщених у «Куточку». Обговоріть, які знайомі букви використали учні для підписування фотографій.
3. Запропонуйте учням полічити всіх тих, хто потрапив у групу підтримки учня / учениці, і позначити цю кількість цифрою.
4. Підготуйте стіну, де кожна дитина зможе повісити власний «Куточок», бажано, щоб він був розташований так, щоб дитині зручно було дивитися на своїх батьків, сестер / братів і відчувати підтримку. Допоможіть кожному повісити власний твір.
5. Дайте можливість, щоб кожна дитина змогла подивитися на всі «Куточки» і представити власний.
6. Запропонуйте дітям послухати математичний віршик:

*В мене родичів багато:
Баба Настя, дід Вадим,
Дядько, тітка, мама, тато –
А от я у них – один.*

Запитайте у дітей, від чийого імені ведеться розповідь (від імені хлопчика чи дівчинки, звідки ми про це знаємо? Скільки родичів є у хлопчика? Як ми їх усіх назвемо?

4. Дослідження слів «батьки» і «Батьківщина»

Підготуйте *навчальні ресурси*: записані на картках друкованими літерами слова, які діти групуватимуть як схожі / споріднені (див. нижче).

- Запропонуйте учням дослідити два слова: батьки і Батьківщина.
- Запишіть ці слова на дошці друкованими літерами поряд.
- Запитайте, чи знають учні, що означають ці слова.
- Спонукайте дітей до того, щоб вони спільно з'ясували значення і знайшли подібності між словами «батьки» і «Батьківщина».
- Розкажіть, що слова бувають схожими, або спорідненими, так як ми часто буваємо схожими на своїх батьків чи родичів, бо ми теж споріднені з ними.
- Позначте на дошці спільну частину споріднених слів (не використовуючи термінів).
- Запитайте в учнів їхню думку про те, чому слова Батьківщина і батьки – споріднені.
- Розкажіть, що слово «Батьківщина» походить від слова «батьки», це те, що батьки передають дітям, це рідна (батьків-ська) земля, батьківський спадок. Любов до Батьківщини починається від любові до батьків.

Запропонуйте учням у малих групах знайти й інші пари споріднених слів (слова-«родичі») серед записаних на картках. Можна запропонувати, щоб учні самі відшукали серед озвучених слів «загублених родичів» і створили «родинні» пари.

Школа, морозиво, школяр, футбол, книгарня, мороз, український, спільнота, чай, книга, спільний, футболка, чайник, Україна.

Подбайте про те, щоб у кожній малій групі була хоча б одна дитина, які вміє читати.

Підсумовуючи, нагадайте, що такі схожі слова називаються спорідненими й пообіцяйте, що споріднені слова ще будемо досліджувати не раз.

5. Розгадування мовно-математичного ребуса

Повідомте таке: «Наша Батьківщина славиться своїми майстрами.

Матеріали для дітей.

Додаток 3

Народна майстриня розмалювала віконце, у якому заховала таємне послання. Розгадайте його шифрувальний код і дізнайтеся заховане слово».

- Скільки пар птахів на малюнку?
- Скільки кетягів калини?
- Полічіть соняхи на малюнку. Чого майстриня намалювала стільки ж, скільки й соняшників?

Код відповіді:

Якщо відповідь – «число 1», то у віконечку над цією цифрою повинна стояти літера «У».
Якщо відповідь – «число 2», то й у віконечку над цією цифрою повинна стояти літера «А».
Якщо відповідь – «число 4», то й у віконечку над цією цифрою повинна стояти літера «Н».

	К	Р		Ї		
1			2		4	2

6. Слухання та виконання пісні Тіни Кароль та Миколи Бровченка «Україна – це ти»

Запропонуйте учням послухати пісню Тіни Кароль та Миколи Бровченка «Україна – це ти»

Див. пісню за посиланням:

<https://mala.storinka.org/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D1%86%D0%B5-%D1%82%D0%B8-%D0%BF%D1%96%D1%81%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D1%96%D0%BD%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8.html>.

Запропонуйте вивчити цю пісню напам'ять, підспівуючи її виконавцям. Якщо у класі є проектор, куплети пісні можна висвітлювати на екран, щоб одночасно діти візуально сприймали текст.

Проведіть рефлексію, запитавши у дітей про те, чому кожен із нас є Україною.

Нагадайте, що учні тепер знають, що Батьківщина і батьки – споріднені слова, а любов до Батьківщини починається з любові до батьків.

Якими рисами я маю володіти, щоб стати комусь захисником / захисницею? (до Дня захисника України 14 жовтня)

№ п/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння	Індекс конкретного очікуваного результату
1.	Ранкове коло «Яке свято ми святкуватимемо незабаром?» / «Що би я хотів / хотіла побажати захисникам України». Коротка історія свята	<ul style="list-style-type: none"> ▪ З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. ▪ Долучається до підтримання шкільних традицій. ▪ Описує історію свята Покрови. ▪ Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них 	<p>2 МОВ 1.1-1</p> <p>2 ГЮ 7.1-4</p> <p>2 ГЮ 7.1-4</p> <p>2 ГЮ 8.3-4</p>
2.	Спільне пригадування казок, де йдеться про героїв-захисників? Коротка бесіда «Чому ці герої нам подобаються?»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Розповідає про вчинки улюблених персонажів. ▪ Досліджує особливості казки, порівнює фантастичні події і реальні 	<p>2 МОВ 2.4-2</p> <p>2 МОВ 2.2-7</p>
3.	Розповідь учителя про українських воїнів – наших захисників (із використанням фотографій воїнів чоловіків і жінок та відеороликів). Обговорення. Якими якостями треба володіти, щоб стати захисником / захисницею України?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ділиться своїми почуттями та емоціями від розповіді вчителя/ вчительки. ▪ Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання. ▪ Знаходить (у художніх творах, життєписах історичних осіб і сучасників) приклади патріотизму і людяності. ▪ Пояснює, куди і як необхідно звернутися із повідомленням про підозрілі знахідки, вибухонебезпечні предмети 	<p>2 МОВ 1.8-1</p> <p>2 МОВ 1.2-1</p> <p>2 ГЮ 3.2-1</p> <p>2 СЗО 2.4-4</p>
4.	Створення «візуального словника». Підбір відповідних означень (без називання терміна) до слів «захисник», «захисниця»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Досліджує виражальні можливості прикметника (без називання термінів) 	<p>2 МОВ 4.1-5</p>

5.	Лічба. Скільки слів (означень) підбрано до слів «захисник», «захисниця»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Лічить за правилами лічби об'єкти навколишнього світу. ▪ Порівнює і впорядковує об'єкти навколишнього світу за однією ознакою 	2 MAO 3.1-1 2 MAO 3.1-5
6.	Створення вітальної листівки захисникові або захисниці України (письмо з використанням графічних символів, літер, малюнків, піктограм)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Створює прості медіапродукти (листівка) з допомогою вчителя / вчительки, враховує мету й аудиторію. ▪ Відтворює графічні знаки за зразком (запис звертання до воїна). ▪ Обмінюється елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка). ▪ Малює графічними матеріалами, фарбами 	2 MOB 3.1-4 2 MOB 3.1-1 2 MOB 3.1-1 2 МИО 1.1-5
7.	Бесіда в малих групах «Чи траплялося тобі стати на захист слабшого? / Чи траплялося тобі зустріти того, хто тебе захистив /-ла у важкій ситуації?» Представлення в малих групах	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Вступає у діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. ▪ Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному. ▪ Переповідає події із власного життя. ▪ Визначає коло осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. ▪ Розпізнає вияви неповаги та приниження. ▪ Пояснює, до кого можна звернутися по допомогу, якщо когось ображають або принижують. ▪ Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку 	2 MOB 1.6-1 2 MOB 1.6-2 2 MOB 1.6-3 2 СЗО 1.3-1 2 СЗО 1.1-1 2 ГІО 6.2-2 2 ГІО 7.2-2

Якими рисами я маю володіти, щоб стати комусь захисником / захисницею? (до Дня захисника України 14 жовтня)

1. Ранкове коло «Яке свято ми святкуватимемо незабаром?» / «Що кожен би хотів побажати захисникам України». Коротка історія свята

Привітайтеся з учнями «Слава Україні!» і запитайте, чи знають вони, що то за привітання і яке свято відзначатимуть в Україні незабаром. Для підказки можна показати кілька предметів або малюнків, пов'язаних зі святом. Діти у колі намагаються відгадати назву свята.

Якщо мова про свято вже заходила у класі (наприклад, діти готуються до шкільного свята Покрови), тоді після короткої історії про свято запитайте, що кожен хотів би побажати захисникам України.

Для позитивного настрою можна увімкнути патріотичну музику, щоб підкреслити передсвятковий настрій. Музику можна знайти за посиланням: «Добрий ранок, Україно» <https://www.youtube.com/watch?v=3SyngeKJtkk>

Коротка історія свята:

День захисника України відзначаємо 14 жовтня у День святої Покрови Богородиці водночас із Днем українського козацтва. Також 14 жовтня 1942 року було утворено Українську Повстанську Армію, тому 14 жовтня – це день УПА.

Історію свята Покрови, на основі якого було проголошено День українського козацтва, а згодом і День захисника України, можна переповісти, скориставшись поезією.

*Світ у сяйві, не впізнати
Саду і городу.
То Покрова – світле свято
Нашого народу.*

*То Покрова землю вкрила
щедрими плодами,
розпротерла ніжні крила,
стала понад нами.*

*То Покрова – захисниця
запорожців славних,
То Покрова – помічниця
воїнів відважних.*

*Грає осінь кольорова,
Пахнуть груші, сливи,
Усміхається Покрова
До дітей щасливих.*

(Олесь Лупій)

Після уважного слухання цього чи іншого вірша наголосить, що 2014 року свято стало державним, і його відзначають усі громадяни України незалежно від того, якої релігії людина і чи загалом вона вірить у Бога.

2. Спільне пригадування казок, де йдеться про героїв-захисників. Коротка бесіда «Чому ці герої нам подобаються?»

1. Запитайте в учнів, які казки вони знають про героїв, що відважно захищають рідну землю і її людей. Якщо спочатку діти не зможуть пригадати жодної казки, підкажіть їм, увімкнувши фрагмент мультфільму про Микиту Кожум'яку чи Котигорошка.
Якщо не маєте змоги чи часу показати фрагмент мультфільму, покажіть ілюстрації до цих казок, прочитайте фрагмент казки, щоб діти відгадали її.
Запитайте учнів, чи їм подобається Микита Кожум'яка, Котигорошко, його сестричка Оленка і чому?
2. Запишіть друкованими літерами ті риси, які сподобалися дітям (Микита Кожум'яка, Котигорошко, його сестричка Оленка були справедливими, сміливими, не боялися труднощів, хотіли допомагати людям і захищати їх).
3. Обов'язково підкресліть сміливість як важливу рису кожного героя чи героїні, вкажіть, що сміливими мають бути не тільки хлопці, а й дівчата, бо їм теж доводиться захищати себе, тих, хто поруч, Україну.

Як ілюстрацію до цих слів можете прочитати вірш Віктора Терена⁴.

*Ще малий, а вже сміливець –
Сам біжить у гай...
Ти, мій хлопче, українець –
Те запам'ятай.*

*Ще мала, а по барвінок
Вже ходила в гай.
Ти, дівчатко, українка –
Тож не забувай.*

*Вирина стежина рідна
З теплої трави...
Мати наша – Україна,
Не забудьте ви.*

(Віктор Терен)

⁴ Підбираючи самостійно навчальні матеріали, звертайте увагу на дотримання гендерної рівності під час розгляду цього проблемного запитання, оскільки велика кількість художніх творів цієї тематики має дискримінаційний характер за гендерною чи релігійною ознакою (напр., призначення чоловіка – захищати рідну землю, призначення жінки – народжувати і виховувати дітей або ж «православні» захисники України тощо).

3. Розповідь учителя про українських воїнів – наших захисників (із використанням фотографій воїнів чоловіків і жінок та відеороликів).

Розкажіть, що герої – захисники і захисниці, бувають не лише в казках, а й у реальному житті. Сьогодні наші воїни захищають Україну й усіх нас на сході.

Сформулюйте запитання перед тим, як запропонувати послухати ці тексти і переглянути фотографії / відеоролик із використанням проектора:

Якими якостями треба володіти, щоб стати захисником / захисницею України?

32

Попросіть учнів відразу запитувати, якщо якісь слова виявляться їм незрозумілими.

Відеоролики про бійців АТО, що їх можна демонструвати першокласникам:

- «Я – захисник. Я цим пишаюсь»: <http://ukraineunderattack.org/23033-videorolyk-pro-bijtsiv-ato-ya-zahysnyk-ya-tsym-pyshayus.html>

Тексти для обговорення:

Герой України Василь Тарасюк

Щороку під час святкування Дня Незалежності 24 серпня на Хрещатику в Києві вшановують найвідважніших українських героїв. Цьогоріч Золоту Зірку Героя України з рук президента Петра Порошенка одержував скромний 23-річний хлопець Василь Тарасюк.

Коли його запитують про подвиги на війні, він усміхається і розповідає, що одержав найвищу нагороду, бо захищав своїх друзів, які перебували у смертельній небезпеці. Щодня по позиціях, у яких був Василь і його побратими, стоячи на захисті української землі, бив російський танк. Він стріляв по нашому укриттю й не раз завдавав шкоди українським воїнам – не одного пораненого забирали медики до шпиталю. Василь розумів, що наші втрати будуть неминучими, тому вирішив підбити танк. Порадившись із своїми товаришами, хлопець вийшов один на один із танком, щоб не наражати всіх на небезпеку. Він кілька разів прицілювався, але не влучав. Танк щораз ближче підбирався до укриття, вирви від снарядів були вже за кілька кроків. Василя оглушило, він уже нічого не чув навколо, тільки відчував, що його життя і життя його побратимів залежить від одного – чи вдасться влучити. Тому Василь зібрався із силами і натиснув на гачок. Цей постріл виявився для хлопця щасливим. Прицільним вогнем Василь підбив танк. Щоправда, сам теж зазнав поранення.

Коли журналісти запитують його, чи страшно було, Василь Тарасюк признається, що було страшно, але його друзі зробили б на його місці те саме.

Обов'язково наголосіть, що Україну захищають не лише чоловіки, а й жінки.

Яна Зінкевич – медик-доброволець

- Вісімнадцятирічною дівчиною вона пішла добровольцем у військо, а 21-річною спромоглася створити службу медичної допомоги, якою керує і досі, попри те, що через важку травму прикута до інвалідного візка.

Яна з дитинства мріяла про медицину. Рішення рятувати поранених воїнів народилося на війні. Був тяжкий бій, потім почався дуже сильний обстріл. Тоді у підвалі після розмови з військовим священником дівчина дала собі слово: якщо переживе цю ніч, то буде створювати медичну службу для наших воїнів-добровольців. Тепер багато бійців згадують її як свого ангела-хоронителя, і Яна, попри те, що порятувала понад 200 солдатів, теж пам'ятає обличчя кожного з них.

4. Створення «візуального словника». Підбір відповідних слів, які характеризують «захисника», «захисницю», «військо»

Запропонуйте учням визначити найважливіші риси характеру, які притаманні нашим захисникам. Запишіть ці слова друкованими літерами різними кольорами на картках паперу і почепіть на стіну, поясніть, що так ми створюємо наш словник, який допомагатиме нам збагачувати наше мовлення.

5. Лічба. Скільки слів (означень) підбрано до слів «захисник», «захисниця»?

1. Об'єднайте дітей у малі групи. Кожній групі дайте завдання підібрати найбільше слів, які б характеризували тільки одне слово – «захисник», «захисниця», «військо».
2. Попросіть, щоб хтось із групи записував ці слова друкованими літерами або малюнковим письмом.
3. Дайте можливість кожній групі озвучити всі слова для характеристики конкретного поняття, попросіть закреслити ті слова, які не надто підходять для характеристики захисників чи війська.
4. Попросіть полічити кількість слів, записати отримане число на аркуші паперу і піднести вгору, щоб його побачили інші групи.
5. Запитайте в малих груп, хто з них записав найбільше слів. Попросіть, щоб учні зробили відповідні записи.

6. Створення вітальної листівки захисникові або захисниці України (письмо з використанням графічних символів, літер, малюнків, піктограм)

1. Оголосіть, що оскільки свято Покрови – це День захисників України, доречно було б створити листівки для воїнів, привітавши їх зі святом.
2. Попросіть учнів скласти навпіл аркуш А4 формату. На титульній сторінці нехай учні намалюють те, що, на їхню думку, мало би звеселити наших захисників, пригадати їм їхній дім, малу батьківщину, бо вони перебувають далеко від власних родин і домівок.
3. У середині листівки попросіть написати привітання для воїнів із використанням графічних символів, літер, малюнків, піктограм.
4. Важливо, щоб ці листівки не залишилися тільки навчальним завданням. Їх можна передати у військовий шпиталь чи у найближчу військову частину або ж зісканувати й помістити на сайт школи із привітаннями для воїнів.

7. Бесіда в малих групах «Чи траплялося тобі стати на захист слабшого? / Чи траплялося тобі зустріти того, хто тебе захистив /-ла у важкій ситуації?»

Представлення в малих групах

Попросіть учнів порозмовляти у своїх малих групах про те, чи траплялося їм захищати інших (напр., тварин) або зустріти того, хто захистив /-ла їх у важку хвилину. Гарним поштовхом до такої розмови стануть ці дві історії, подані нижче, які може зачитати вчителька:

Дитяча мужність

Героїчна Ганна Войціховська

Дві подружки-першокласниці гралися біля ставка. 6-річна Іринка необережно ступила на лід і крига тріснула. Важкий зимовий одяг умить намок і потягнув дівчинку на дно.

Маленька Ганна спробувала схопити дівчинку за руки, але в неї не вийшло. Тоді вона притягнула санчата, які їй подала Іринці. За допомогою такого механізму їй вдалося витягнути дівчину на поверхню.

Герой Андрій Жовтоног

Цей хлопчик, не роздумуючи, стрибнув у колодязь за молодшим братиком Богданом, який провалився туди через відсутність люка. Аби маленький братик не замерз, Андрій взяв його собі на плечі.

Маленький герой провів у крижаний воді, яка сягала йому плечей, аж 7 годин, поки їх не знайшли батьки та поліція. Весь цей час хлопчик розповідав братику казки, аби той не плакав.

– Я перестав відчувати ноги й руки, – згадує Андрій. – Страшенно боліла шия. Здавалося: ще хвилинка – і знепритомнію. Але брав себе в руки, бо розумів: якщо впаду – брат загине.

Їх знайшли...

– Коли Андрійка привезли в лікарню, губи його були, як чорниць об'ївся. Він лежав увесь синій. Мама від страху заціпеніла: помер?! А він усміхнувся і сказав: «Мамо, все добре!».

Інформацію для адаптованого тексту взято з:

http://24tv.ua/24_geroyichnih_vchinki_ukrayintsiv_u_yaki_vazhko_poviriti_n602280

1. Дуже важливо, щоб кожна дитина пригадала й розповіла свою історію (у парі / групі / класі).
2. Так само доречно підкреслити, що прочитані історії – не вигадані, а правдиві, а ще варто нагадати учням про правила безпечної поведінки, про що йдеться в цих коротких текстах.
3. Якщо діти порушили проблему захисту тварин, так само можна продемонструвати подані нижче фотографії про тварин і дуже короткі історії про тварин – фронтових друзів.

Фронтові друзі. Назавжди

- *Від війни на Сході України страждають не лише люди. Доля тварин не краща. Багатьох кидають колишні господарі, які втікають від воєнних дій; хтось із тварин сам утікає, лякаючись вибухів, та губиться, хтось виживає після руйнувань і залишається на вулиці. Але часто тварини знаходять порятунок, приходячи до українських військових, які не шкодують для них ані теплої ковдри та їжі, ані теплого серця. Багатьох улюбленців українські солдати забирають із собою, коли повертаються додому.*

Адаптовано з тексту Дарії Тарасової:

http://espreso.tv/article/2014/12/25/chotyrylapi_boyovi_tovaryshi_ukrayinskykh_viyskovykh
[h](#)

Фото взято з: <http://volyn.com.ua/news/82529-voyini-ato-znyalisya-u-fotosesiyi-zaradi-bezpritulnih-tvarin.html>

Вірні тварини дякують своїм новим господарям, рятуючи життя воїнам.

Цей гусак – символ 92-ї механізованої бригади. Він – не обід і не вечеря, він – особливий. Бійці бережуть його як зіницю ока. За п'ять хвилин до обстрілу він відчуває небезпеку, ховається – і хлопці за ним.

Цей собака теж оберігає наших військових. Першим відчуває загрозу та біжить в укриття, застерігаючи солдатів від небезпеки. Бійці кажуть, що пес так віддячується людям за свій порятунок.

8. Рефлексія

Запитайте дітей, чи цікавим був день. Що найбільше сподобалося? Що стривожило? Підсумуйте думки дітей, які були висловлені в останній вправі. Зробіть висновок, що бути захисниками важко, але захисники дуже потрібні і кожен може бути комусь захисником чи захисницею, бо завжди знайдеться той, хто потребує допомоги. Для того, щоб зняти хвилювання дітей, скажіть, що завдяки нашим воїнам-захисникам ми можемо спокійно ходити до школи, бавитися, спілкуватися з друзями.

9. Рухлива заминка «Знайди чотири (три, два) предмети»

Обираємо когось із учнів, хто хоче стати «фантастичним звіром», який любить цифру 4 (згодом і 3, 2). Навколо нього намалюємо «хатку» – коло діаметром один метр. «Звір» сідає в коло навпочіпки і заплющує очі. Всі інші бігають навколо його «хатки». Як тільки «звір» прокидається, усі тікають від нього. Тому, кого він зловить, «звір» дає наказ знайти будь-які чотири предмети, пов'язані із темою тижня.

Наприклад:

- ✓ Назвати чотири символи України.
- ✓ Знайти чотири квітки з віночка (волошка, мак, ромашка, чорнобривці).
- ✓ Назвати чотири кольори стрічок з віночка.
- ✓ Якщо спійманий перелічує чотири предмети, «звір» відпускає його. Якщо ні, садить його в «хатку», допоки той не згадає чотири предмети.
- ✓ Якщо спійманий не може згадати чотири предмети, його може врятувати кожен, хто перерахує за нього ці предмети.

Матеріали для дітей

Додаток 1

Учені ще досі сперечаються, що означає наш тризуб. Одним він нагадує сокола, що витає в небі, інші бачать у ньому якір, ще інші – символ триєдиного світу. Українці – наші сучасники, бачать у тризубі зашифроване слово ВОЛЯ (покажіть це слово на тризубі). А що бачиш у нашому гербі ти?

Додаток 2

На закінчення попросіть дітей з'єднати цифру зі словом, попередньо одягнувши цифри в українські барви. Яка цифра позначає найбільше число? Яка цифра позначає число, більше за 2, але менше за 4?

ЧОТИРИ
ТРИ

44

ОДИН

ДВА

три
ЧОТИРИ

Один

ДВА

Додаток 3

Народна майстриня розмалювала віконце, у якому заховала таємне послання. Розгадайте його шифрувальний код і дізнайтеся заховане слово».

- Скільки пар птахів на малюнку?
- Скільки кетягів калини?
- Полічіть соняхи на малюнку. Чого майстриня намалювала стільки ж, скільки й соняшників?

45

Код відповіді:

Якщо відповідь – «число 1», то у віконечку над цією цифрою повинна стояти літера «У».

Якщо відповідь – «число 2», то й у віконечку над цією цифрою повинна стояти літера «А».

Якщо відповідь – «число 4», то й у віконечку над цією цифрою повинна стояти літера «Н».

	К	Р		Ї		
1			2		4	2

Як зробити лелеку?

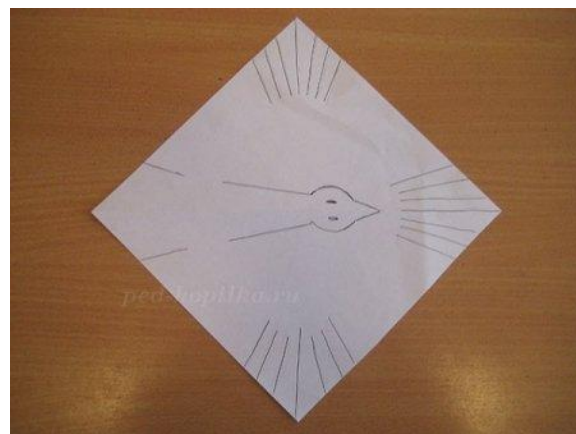
- Аркуш білого паперу формату А4.
- Чорний маркер, червоний олівець.
- Ножиці.

▪ Послідовність роботи

1. Виріжте з паперу квадрат.

2. Нанесіть на нього малюнок для основи.

3. За допомогою чорного маркера розфарбуйте крильця і хвіст. Дзьоб розфарбуйте червоним кольором.

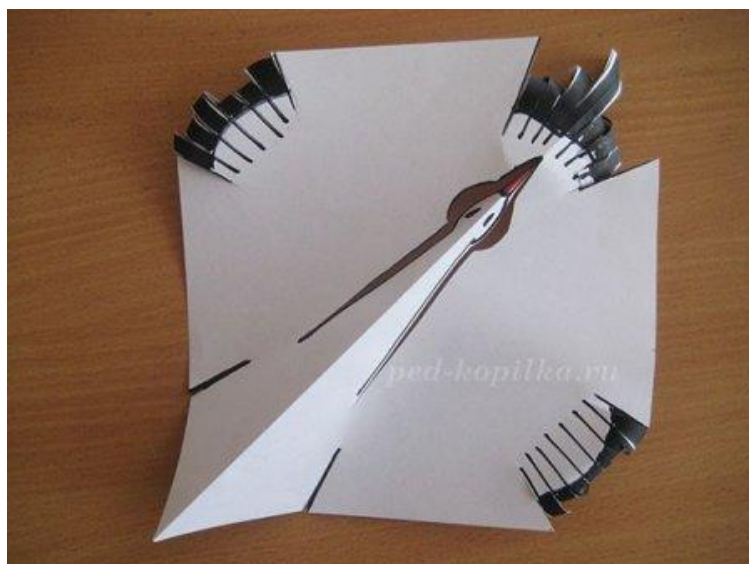
Зігніть по діагоналі.

Виріжте голову і шию, розріжте пір'я.

Підкрутіть пір'я, яке ви надрізали на хвості і шиї.

Виверніть лелеку і вставте у надріз хвіст.

